

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De matrimonio, & eius commodis cap. i

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

retur, quinq; tantum panes fuerant: et ubi dispartiti sunt, duodecim cophinos, saturatis ex eo tot milibus hominum postea compleuerunt. Sicut ergo panis ille exiguus dū fragitur, & dispartitur, accreuit: ita & opus nostrū primo quidem tenue dum scribitur, & attractatur, ingens uolumen efficitur. Nec ab re certe factum, omnibus enim debitores sumus: nam & Apōstolus. Omnia (inquit) om-
 1 Cor. 9.
 nibus factus sum, ut omnes facerem saluos. Quamobrem quum pleriq; hominum coniugatorum abusi licentia nuptiarum foede cōmiscendo sese tam cū alienis foeminis, quā eīam cum propriis uxoribus peccēt, & cōingalis continentiae impudenter metam transiliant: operæ precium uisus sum facere, si & hos ipsos, tam ex officio sacerdoti, quā ex inst. tuto opere adhorter, & moneam ut alienis toris insidiari desistant: atq; simul ut pudice sese habeant in coniugiis et nolint atrectare uxores proprias impudentius, quā par sit, & quā soleant fornicatores & adulteri alienas. Quamobrem boni & candidi lectores oratos uos uelim, ne nostros labores contempnedos putetis, arbitantes uestris oculis, & auribus profus indignos, q̄ eos de castitate inscriptos prima statim fronte legistis. Per legite quæso omnia sedulo, & cognoscite: nec uereamini hic quoq; aliquid fucis sui ac fortasse perituri alioqui temporis impartiri: non uos, credo pigebit: et ego si impetrauero satis mihi repensum, atq; plene satisfactū putabo. Paucis autē uobiscum de industria agendum censui, parique consilio sermonem hunc nostrum multa orationis uarietate respersi: ne mihi forte contingat, quod per multis scriptoribus quotidie uidemus accidere, qui uel propter prolixitatem abiiciuntur ab occupatis, uel propter ruditatē, à delicatioribus cōtemnuntur.

De matrimonio, & eius commodis. Cap. I.

Qualis autem quantaq; fuerit semper apud omnes gentes sanctitas matrimonii, ac uis eius, tam
 DD ii

DE PYDICITIA MATRIMONII

ad propagandam sobolem, quàm ad bene, beateq; uiuē-
dum, latere puto neminem, et propterea minime opus
fore censui, hic illius præconia accuratius pertractare. Fac-
ile est enim aut ex re ipsa, aut ex ipsius auctoris maiesta-
te, eius dignitatem præstantiamq; cognoscere. Non enim
non dignissimum haberi potest quod Deus instituit: ne-
que leue, cui tantus auctor benedixit, dicens. Crescite et
multiplicamini. Fuit namq; matrimonium ab illo opifice
Deo in principio statim creationis mundi, in amantissimō
paradisi loco, innocentiae illius primeuæ tēpore con-
stitutum, & conditum: quicquid dixerit antiqua, & uana
credulitas ethnicorum, qui institutorem matrimonii Cae-
cropem quēdam ferunt: eumq; iccirco fabulatur, esse bi-
frontem, q; primus omnium fuerit, qui foeminam ma-
remq; quasi in unum corpus coniugio copulasset. Sed
quoniam haud satis dignum est homine Christiano, in
rebus fertis eiusmodi fabularum deliramenta sectari, hæc
interim missa faciamus, & id quod uerum est hoc loco
solum modo referamus. Sacrarum etenim scripturas
rum ueritas habet, & pia religio nostra confirmat, ipso
sum Deum omnipotentem, non autem mortalem
quempiam, in primordio statim creationis inseparabile
matrimonii consortium statuisse: quod esset ueluti se-
minarium quoddam propagationis humanæ, quo lega-
tima soboles rationalis creaturæ, nulla unquam tem-
poris longinquitate orbe durante defineret: sed per nup-
tiarum copulam coniugii lege propagata, ubiq; te-
rum longe lateq; disseminaretur, ut coniunctione frat-
rum; & cohabitatione patruelium, atq; deinceps con-
sanguineorum familiæ constituerentur, quæ subinde,
quum ob frequentiam una domo capi non possent;
mox in alias domos, tanquam in nouas colonias exi-
rent: quemadmodum apes, quæ quum uno aluicari
præ numero teneri non ualent, examine facto, ad nouas
sedes inquirendas, foras euolant. Inde coeptum ex ea

hominum frequentia religiosius Deum coli, & congregari ciuitates, urbes construere, regna constitui, prouincias, orbem denique uniuersum, oppidis, uicis, uillisque ubique edificatis ornari, sicque adinueniri paulatim nouas artes, excogitarique disciplinas literarum: ac diligentiori cura agros excoli, & demum in dies parari commodius omnia ad usus hominum, & iumentorum. Xenophon Atheniensis in eo libro, qui Oeconomicus inscribitur, maritale coniugium sic comparatum natura tradit, ut per id non solum iucundissima, uerum etiam utilissima uitae societas iniretur: quum ex hac inuidua maris, & foeminae societate, adulta sobole adiutoria necessaria senectuti, necnon idonea totius uitae praesidia mortalibus pararentur. Dicebat, nam quum uictus, cultusque humanus non uti feris in propatulo, palatiumque in syluestribus, sed domi sub tecto curandus esset, praenecessarium fuisse utrumque sexum: alterum scilicet ut foris, & sub dio esset aliquis, qui labore, & industria sua compararet, quae ad commodum, & usum uitae postea tectis reciderentur: et propterea rusticari, nauigare, negociari, atque et belligerare erat necesse, ut cultui, uictuique idonea, & necessaria quaererentur. Quum uero partem iam res sub tectum essent opus fore altero dicebat qui & res illatas cautius custodiret & parcius dispensaret, atque id operis conficeret, quod domesticis esset postea usibus opportunum. Iure ergo dicebat natura comparatam esse operam utriusque: mulieris uidelicet ad domesticam diligentiam uiri autem ad exercitationem forensis. Et sic uero uiris natura ipsa calores, & frigora, itineraque, & labores fortius perpetiendos dedit: & pacis belli que officia in primis tradidit: mulieribus uero, quae eas omnibus his rebus inhabiles fecerat, domestica tantum negotia curanda praebuit. Sed quoniam hunc sexum custodiam, ac diligentiam assignauerat, timidiores ideo esse statuit quam uirilem: quando metus plurimum conferat ad diligentiam custodiendi. Quoniam autem necesse erat, for-

DE PVDICITIA MATRIMONII.

ris in aperto uultum, quærenti, nonnunq̄ iniuriã propulsa-
 re, uirum propterea quàm mulierem fecit audaciorẽ,
 Quia uero partis opibus, æquẽ fuit opus utriusq̄ memo-
 ria, ac diligentia in seruando, ac tuendo, non minorem
 fœminæ quàm uiro earum rerum usum tribuit. Verum
 quoniam simplex natura alterius sexus, non hæc commo-
 de omnia cõplecti poterat, ideo alterum alterius uoluit
 indigere ut qđ uni deest alteri statim p̄sto foret. Hæc Xe-
 nophon primo, Cicero deinde, qui eum latinæ consuetu-
 dini tradidit, quàm elegantissime. Addendum iis etiam
 uirum, ac mulierem: iccirca decentissime legitimo, ac
 certo connubio copulatus, ut habeat homo, quicum uis-
 to, uelut secum indigna, dignaq̄; læta ac trista, iocos, seria
 q̄; communicet, & quasi iuncto (ut aiunt) humero pot-
 tent quicquid aut lætius, aut grauius sit ferendũ. An hoc
 uideri parum debeat: qđ hi, uel iam defuncti relicta inter-
 rim de se prole, magna ex parte sui, modo quodam uis-
 deantur in ipsa propagine, ex filiorum nepotumq̄; suc-
 cessionibus superesse. Nam quum parentes ex sanguine
 ex ossibus, atq̄; e uisceribus suis in lucem liberos ædant,
 quid, aliud liberi dici possunt, quàm partes, & membra,
 & caro parètum? Quare Antoninus pius imperator Ro-
 manorum paulo ante mortem amicis dixisse refertur, se
 æquo animo obire mortem, quum filium superstitem sibi
 relinqueret, qui aliquandiu se per omnia iam defunctũ
 referat. Accedat quoq̄; ad hæc, qđ parètum ipsorum ima-
 gines, in ipsis liberorũ uultibus, uelut in speculo, sic sæpe
 numero exprimũtur, qđ idem penè uideatur, pater & filius,
 mater & filia: ut lac lacti (qđ aiunt) uix sit similis, & qui
 alterum nouit, utrunque nouerit: possis q̄; uel ex eo certo
 scire in ipsis iterũ liberis parentes fuisse renatos: atq̄; ouo
 (ut dici solet) prognatos eodem. Nam pater quidem in
 filio nou speciem suam tantum, sed seipsum quoq̄; sapi-
 us uidet. Quid: qđ præter uultum, eadem ferme ingenia,
 iidem mores comparesq̄; cultus eis ipsis sint, ac si essent

ex eo
uis? A
qđ inte
meret
Christi
trem,
carnes
dico in
expon
& cor
ecclesi
se ult
homi
Paulu
spiritu
xu, ac
terum
tur in
homo

Quar
bus

H
templ
cerdos
offeren
nem ia
qui de
qđ lide
qui nu
domi
homin

ex eorum capite nati, ut dicunt Mineruam ex capite Iouis. Additur etiam ad dignitatem, & laudem matrimonii quod inter septem sacramenta ecclesie id ipsum quoque annumeretur. eo quod signum sit sacrae rei: scilicet coniunctionis Christi, & ecclesie. Scriptum est enim relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suae: & erunt duo in carnem unam. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico inquit Apostolus in Christo & ecclesia. Quod sic exponitur: ita inter se coniuges mutua debere animorum & corporum coniunctione copulari: sicut Christus cum ecclesia uoluntate, & natura copulatur quum idem ipse se uelut sese humanae coniunxerit, naturae, in similitudinem hominum factus, et habitu inuentus ut homo sicut idem Paulus nos edocet. Coniuncta est ergo sponsa sponso spiritali copula, & carnali: id est indissolubili charitatis nexu, ac uera humanae conformitate naturae: quorum alterum significatur per consensum animorum, qui requiritur in coniugio: alterum commixtione diuersi sexus, qua homo generatur ab homine naturae qualitate conformis.

Gene. 2.

Ephe. 5.

Phili. 2.

Quantae semper curae fuerit Hebraeis, ac caeteris gentibus suscipiendae proles negocium. Cap. II.

Hebraeis autem tantae curae olim generatio proles fuerat, ut coniugati, quibus liberi non essent, execrabiles uulgo fierent: atque indigni propterea, qui in templo rem diuinam facerent. Idcirco Isacar summus sacerdos oblationes uiri alioqui optimi Ioachini de more offerentis despexisse dicitur, quod indignum putasset hominem iam aetate prouectum offerre in templo munera, qui de se non dum prole aliquam suscepisset. Ad id facit quod iidem Hebraei annum integrum immunem darent his, qui nuptias contraxissent: ne procederent ad bellum, sed domi absque culpa uacarent ut eo scilicet munere allectos homines ad contrahenda libentius connubia prouocarent.

Deute. 24.

DD ilii